„NIWA“ TYGODNIK BIAŁORUSKI — CENA 60 gr

Ніва

№ 28 (1 4 БЕЛАСТОК, 13 ЛІПЕНЯ 1958 г. ГОД III

Дыскусійны клуб у Варшаве

Цэнную ініцыятыву праявілі сябры з Варшаўскага Аддзела Беларускага грамадска - культурнага таварыства, арганізуючы дыскусійны клуб. У арганізацыю гэтага клуба найбольш намаганняў паклаў сябра Я. Анісэровіч.

Працу клуба запачаткаваў сябра П. Ластаўка сваім дакладам «Кароткі нарыс гісторыі беларускага народа». Гэтай тэме было прысвечана два пасяджэнні. Выклікала яна надзвычай вялікае зацікаўленне сяброў і гарачыя спрэчкі. Удзельнікі спрэчак звярталі ўвагу на неабходнасць шырэйшага навуковага апрацавання матэрыялаў па гісторыі беларускага насельніцтва ў Польшчы. Звярталася таксама ўвагу на патрэбу выкарыстання звязаных з гэтым пытаннем гістарычных матэрыялаў, якія знаходзяцца ў польскіх архівах і бібліятэках.

Наступнае пасяджэнне дыскусійнага клуба было прысвечана праблеме сучаснага мастацтва. З дакладам выступіў мастак Я. Анісэровіч. Спрэчкі пасля даклада паказалі як па рознаму людзі разумеюць і падыходзяць да сучаснага мастацтва.

З найбольшым зацікаўленнем аднясліся аднак прысуткыя да апошняга пасяджэння дыскусійнага клуба, на якім разглядаліся справы беларускага вызваленчага руху ў санацыйнай Польшчы. Абмяркоўвалася дзейнасць КПЗБ, Грамады, Таварыства Беларускай Школы.

Падставай да дыскусіі быў артыкул М. Арэхвы пад загалоўкам «Да пытання аб гісторыі Комуністычнай партыі Заходняй Беларусі», змешчаны у 8 нумары «Комуніста Беларусі» за 1957 год. На пасяджэнне прыйшло шмат зацікаўленых асоб, так з моладзі, як і старэйшага пакалення. Прысутнічалі таксама ўдзельнікі беларускага вызваленчага руху ў даваеннай Польшчы, якія падзяліліся з маладым пакаленнем надзвычай цікавымі ўспамінамі аб сваім удзеле ў барацьбе з капіталістычнымі ўладамі за соцыяльнае і нацыянальнае вызваленне.

Зразумела, што адно пасяджэнне не магло вычэрпаць гэтага надзвычай важнага ў нашай гісторыі і цікавага пытання. Яму будуць прысвечаны наступныя пасяджэнні, на якіх будзе больш падрабязна разглядацца дзейнасць палітычных беларускіх арганізацый, якія дзейнічалі ў міжваенны перыяд у Польшчы.

Хацелася-б толькі пажадаць арганізатарам дыскусійнага клуба, каб больш сур'ёзна падрыхтоўваліся да кожнага пасяджэння і не пускалі дыскусіі на самацёк. Толькі добра падрыхтаванае пасяджэнне можа запэўніць плённыя вынікі, і прыцягнуць да ўдзелу ў дыскусійным клубе яшчэ большую колькасць людзей.

В. Ш

Беластоцкі Аддзел БГ-КТ прыступіў да працы

Трэцяга ліпеня адбылося пасяджэнне нававыбранага Праўлення Гарадскога Аддзела Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Беластоку.

Адной з асноўных задач, якую паставіла перад сабой Праўленне — гэта сарганізаванне ў другой палове ліпеня нарады з беларускай інтэлігенцыяй у справе ўтварэння Клуба інтэлігенцыі ў Беластоку. Апрача гэтага намечана разгарнуць лектарска - прапагандовую дзейнасць у горадзе.

(с. я.)

Падарак Гродзенскіх сяброў

У канцы мінулага месяца вярнуўся з Гродна самадзейны ансамбль песні і танца «Сувальшчына».

Сувальскія артысты далі шмат канцэртаў у Гродна і раённых цэнтрах вобласці.

Насельніцтва Гродзенскай вобласці з вялікім энтузіязмам успрыняло выступленні польскіх сяброў. Напрыклад: у раённым цэнтры Жалудок. «Сувальшчына» незмаўкаючым «бісам» беларускіх гледачоў была прымушана яшчэ раз паўтарыць свой канцэрт.

Вяртаючыся назад, Сувальскія артысты прывязлі беларускаму самадзейнаму калектыву пры ГП БГ-КТ у падарунку ад гродзенскіх сяброў, камплект беларускіх народных песень, запісаных на плёнцы. Такі-ж падарак у Гродна атрымаў ансамбль «Сувальшчына».

(вб)

Юбілей братняга часопіса

Ужо трэці год існуе ў Польшчы Украінскае грамадска - культурнае таварыства і выдаецца яго друкаваны орган — «Нашэ слово». 13 ліпеня г. г. выходзіць у свет соты нумар газэты «Нашэ слово».

Братняму часопісу жадаем здабыць тысячы новых чытачоў, а рэдактарам яго выдаць тысячны нумар.

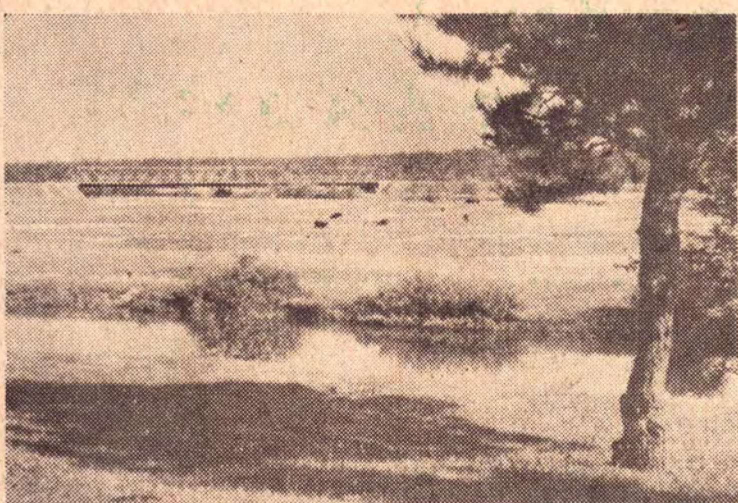
Літаратурны вечар у Шчэціне

20 чэрвеня 1958 г. у клубе ТПП-Р у Шчэціне адбыўся літаратурны вечар, прысвечаны 76 гадавіне нараджэння і 16 гадавіне смерці Янкі Купалы.

Жыццё і творчы шлях паэта прадставіў старшыня гуртка БГ-КТ у Шчэціне, Міхась Артышэвіч. Вершы чытаў студэнт Мікола Сычэўскі.

На вечары прысутнічалі прадстаўнікі украінскага гуртка ў Шчэціне. Літаратурны вечар быў арганізаваны членамі мясцовага гуртка БГ-КТ.

Родныя краявіды



Від на раку Нарву каля вёскі Войшкі.

(фота — А. Амільяновіч).

19 ліпеня г. г. спаўняецца 65 гадавіна з дня нараджэння Уладзіміра Маякоўскага.

Творы таленавіцейшага паэта нашай эпохі блізкія і дарагія кожнаму прагрэсіўнаму чалавеку, да якой-бы нацыі ці нацыянальнасці ён не належаў. Многія творы паэта перакладзены на беларускую мову.

Ніжэй друкуем урывак з верша прысвечанага Пушкіну ў перакладзе Р. Лынькова.



ЮБІЛЕЙНАЕ

Айда, Маякоўскі!
Маяч на поўдзень!
Сэрца
рыфмамі вымуч —
вось
і каюк каханню поўны,
дарагі Владзім Владзімыч.
Не,
не старасць гэтаму імя!
Тушу,
як рушу ўперад —
стрымай! —
Са здавальненнем
справілюся з двума,
а раззлаваць —
і з трыма.
Кажуць,
што я тэмай — індывідуальны!
Entre nous...
не цыкаў цэнзар каб
Кажуць —
нават бачылі, —
канфідэнцыяльна! —
закаханых
членаў ЦВК'а.
Вось —
пусьцілі плётку,
цешаць скрозь душу ей.
Александр Сергеіч,
ды не слухайце-ж вы іх!
Можа,
я
адзіны
сапраўды шкадую,
што няма вас сёння
між жывых.
Трэба
пры жыцці-б
нам
узгадніць адно, бач.
Хутка вось
і я
памру
і буду нем.
Пасля смерці
нам стаяць амаль што побач:
вы на Пэ,
а я
на эМ.
Хто між нас?
З кім загадалі-б знацца?!
Край мой на паэтаў бедны —
не таю.
Паміж намі —
вось бяда —
ўшчаміўся Надсан.
Мы папросім,
каб яго
далей куды —
на Ю!
А Некрасаў
Коля,
хлопец ніштаваты, —
ён і ў карты,
ён і ў верш,
і так
як мае быць.
Ведалі яго?
Вось ён —
увагі варты
Гэты
нам кампанія —
чяхай стаіць.

Суседскія сувязі



На першым плане жаночая валейбольная каманда Гродна, на другім зборная Беластока.

З кожным годам пашыраюцца суседскія сувязі паміж Беластоцкім ваяводствам і Гродзенскай вобласцю. Асабліва прыгранічны абмен добра развіваецца ў гэтым годзе. Толькі, што былі ў нас Дзеляцінкія самадзейнікі, а ўжо прыехала дэлегацыя піянераў, якія супольна з польскімі гарцэрамі прыемна праводзяць час на маляўнічай Аўгустоўшчыне. Затым прыехала прафсаюзная дэлегацыя, а пасля тэкстыльшчыкаў, і ў апошнюю нядзелю наведалі Беласток. Гродзенскія спартсмены: каманда валейбольная (жанчын) і дзве каманды баскетбольныя (жанчыны і мужчыны).

Ва ўсіх сустрэчах пераможцамі аказаліся гродзенцы. Асабліва высокай была перамога Гродна ў баскетболю, дзе жанчыны выйгралі з лікам 55:12, а мужчыны — 88 : 45.

Падобныя дэлегацыі з Беластоцкага ваяводства пабывалі ў Гродна.

Гарэлка з вады і газы

Савецкія вучоныя знайшлі спосаб вырабу алкаголю з вады і газу зв этыленам, які атрымоўваецца пры перавырабе нафты.

Ізноў паводка

У гэтым годзе нашу краіну наведала хваля паводак. З прычын працяглай зімы — а цяпер з прычын вялікіх дажджоў, многія рэчкі выступілі са сваіх берагоў, заліваючы цэлыя ваколіцы.

Тысячы сем'яў было вымушана пакінуць свае хаты — гаспадаркі. Няшчасце гэтых людзей ёсць вялікае. Засталіся ім толькі размытыя будынкі і знішчаны ўраджай на полі.

Напрыклад, у адным толькі Вроцлаўскім ваяводстве воды разліўшыхся рэк разбурылі 50 драўляных і 5 жалезнабетонных мастоў. Выселена 460 сем'яў. 7 асоб загінула.

Страты ў сельскай гаспадарцы напэўна ёсць вялікія. Толькі ў адным Свідніцкім павеце на Ніжнім Шлёнску вада змыла 1 800 гектараў ворнай зямлі.

Уся грамадскасць Польшчы аказвае ўсю магчымую дапамогу пацярпеўшым ад паводкі. Жыхары беларускіх вёсак Беласточчыны таксама павінны аказаць усебаковую дапамогу сваім няшчаслівым сябрам — гаспадарам з Шлёнска, Падкарпацця, Прывіслянскага краю. Добраахвотныя грашовыя складчыны і іншыя падарункі пацярпеўшым ад паводкі прымаюць усе грамадскія рады. (с.я.)



Рака Бабор выступіла са свіх берагоў і заліла мястэчка Влень. (Вроцлаўскае вaяв.)
Фото — ЦАФ



Сустрэча баскетбалістак.
(Фото — В. Касакоўскі)



Разліўшыеся воды горнай ракі Белы Дунаец разбурылі шмат гуральскіх сяліб.
Фото — ЦАФ

Міжнародны агляд

Ананімны ліст амерыканскага лётчыка

На днях Пасольства СССР у Лондане атрымала ананімны ліст амерыканскага лётчыка, знаходзячагася са сваім самалётам у амерыканскай ваенна-паветранай базе ў Вялікабрытаніі. У лісце гэтым ён заяўляе, што намераны ў бліжэйшы час, калі будзе лётаць з атамнымі бомбамі на борце самалёта, скінуць адну з іх паблізу Вялікабрытаніі, але на такую аддегласць, каб не зрабіць шкоды мірнаму насельніцтву.

Гэты крок, як падкрэслівае аўтар ананімнага ліста, падыктаваны імкненнем звярнуць сур'ёзную ўвагу міравой грамадскасці і ўрадаў заходніх дзяржаў на смяротную небяспеку ядзернай зброі.

Урады заходніх краін, гаворыцца ў лісце, павінны спыніць небяспечную гульню з ядзернай збраёй. Пасольства СССР у Лондане пастанавіла неабходна перадаць гэты ліст Міністэрству замежных спраў Вялікабрытаніі. Ананімны ліст амерыканскага лётчыка выклікаў вялікую трывогу сярод англійскай грамадскасці. Дык можа знайсціся і такі лётчык, які скіне атамную бомбу на Лондан, Парыж, Вашынгтон і любую іншую сталіцу.

Тэрор у Іспаніі

Як паведамляе газета «Юманітэ», 25 чэрвеня ў горадзе Сарагоса закончыўся судовы разбор па справе 20 іспанцаў, абвінавачаных уладамі ў тым, што яны праводзілі антыфашысцкую дзейнасць ў 1945 — 1946 годзе. Двум падсудным вызначаны прыгавор па 12 год турэмнага зняволення, 12 іншым турэмнае зняволенне ад 3 месяцаў да 7-мі год і 6 засталіся апраўданымі.

Гэты разбор, піша газета, паказвае, у якіх умовах ажыццяўляецца франкісцкая правасуднасць.

Людзі гэтыя, на працягу шмат гадоў сядзелі ў турме і асуджаны 13 год пасля ўчынення правапарушэнняў, за якія яны абвінавачаны.

Бразілійцы не хочуць прыезду Далеса

Як паведамляе амерыканскі друк з Рыо-дэ-Жанейро, дзяржаўны сакратар ЗША Далес намераны ў жніўні г. г. наведаць Бразілію.

У сувязі з гэтым, у доказ пратэста супроць палітыкі ЗША у адносінах да краін Латынскай Амерыкі бразілійскія рабочыя намераны правесці ў дзень прыезду Далеса, ўсеагульную 24 гадзінную забастоўку. Адначасова арганізуецца грандыёзная антыамерыканская дэманстрацыя.

Прыбыўшы ў Рыо-дэ-Жанейро на кансультацыю з прэзідэнтам Кубічэкам пасол Бразіліі ў ЗША Пейшало зрабіў прапанову адтэрмінаваць гэты візіт, так, як паводле яго, ён будзе «больш шкодным, чым карысным».

Нарада экспертаў па вывучэнню спосабаў спынення ядзерных узрываў

1 ліпеня ў Жэневе, у Палацы Нацыянальнасцей распачала сваю працу нарада экспертаў па вывучэнню спосабаў выяўлення ядзерных узрываў. У нарадзе прымаюць удзел прадстаўнікі: СССР, ЗША, Англіі, Францыі, Польшчы, Румыніі, Чэхаславакіі і Канады. Ад імя генеральнага сакратара ААН з прывітальнай прамовай выступіў дырэктар еўрапейскага аддзялення ААН Спінеллі, які адзначыў, што адкрываючаяся нарада мае вялікае значэнне ў сувязі з тым, што яно звязана з вырашэннем праблемы аб раззбраенні.

У. Л.

Атамнае ўзбраенне Францыі

Прыбыццё дзяржаўнага сакратара ЗША Далеса ў Парыж з мэтай правядзення перагавораў з генералам дэ Голем звязана часткова з пытаннем ўзбраення Францыі атамнай зброяй. Таму праблема атамнага ўзбраення не зыходзіць са старонак французскага буржуазнага друку. Некаторыя французскія колы мараць, каб хутчэй вырабляць Францыі атамную зброю. Новы ўрад у гэтых адносінах паступіў яшчэ далей, чым яго папярэднікі. Яго прадстаўнікі заявілі аб намеры прыспяшыць удзбраенне краіны ўласнымі атамнымі бомбамі. Урад адпусціў дапаўняючыя сродкі, каб хутчэй давесці да канца распачатую працу.

Афіцыяльная прапаганда спалучае ўладанне атамнай зброяй з заданнем замацавання значэння Францыі. Без атамнай бомбы, пераконваюць некаторыя газеты, Францыя не можа захаваць ролі вялікай дзяржавы. Не задавальняючыся звычайным і мала эфектыўным у сучасны момант застрашэннем чытачоў савецкай пагрозай яны іграюць на нацыянальных пачуццях і нават на антыамерыканскіх настроях французаў. Яны пішуць, што ўступленне Францыі ў «клуб атамных дзяржаў» — гэта нібыта, дарога да таго, каб зрабіць Францыю незалежнай ад ЗША.

Аднак саюзнікі Францыі — ЗША і Англія зусім не праяўляюць захаплення гледзячы на тое, як Францыя стукае ў дзверы «атамнага клуба». Сведчаць аб тым нядаўныя перагаворы дэ Голя з Макміланам.

Французскі друк змясціў наступныя каментарыі: нібыта англійскі субяседнік генерала абяцаў падзяліцца з Францыяй англійскімі ядзернымі сакрэтамі. Аднака-ж англійскае Міністэрстві замежных спраў бесцырымонна абвяргнула гэтыя паведамленні, заўважыўшы, што са здзіўленнем даведалася аб іх. Што датычыць ЗША, то ў іх яшчэ няма жаданняў дапамагчы Францыі ажыццявіць яе планы. Занадта многа перавагі атрымаў Вашынгтон, выкарыстоўваючы сваю манаполію на атамнае ўзбраенне, каб так лёгка адказацца ад яе. І хоць на днях амерыканскі сенат прыняў папраўкі да закону Мак-Магона, якія, у асноўным, дазваляюць цяпер ЗША перадаць некалькі атамных сакрэтаў сваім саюзнікам, то аднак ён не прамінуў зрабіць у тэксце адпаведныя агаворкі даючыя магчымасць ЗША абмяжоўваць перадаваныя звесткі і вытаргоўваць за іх найбольш выгадныя ўмовы.

Так у адной з агаворак сказана, што амерыканскія сакрэты могуць быць перададзены толькі тым краінам, якія ўжо дасягнулі істотнага перыяду ў развіцці атамнай зброі. Таму амерыканскі друк падкрэслівае, што Францыя яшчэ не дасягнула належнага ўзроўню, значыцца нельга зарана выяўляць ёй атамныя сакрэты.

Вось дык саюзнікі!

Каб даказаць ЗША адваротнае, французскія газеты змяшчаюць артыкулы, у якіх, захваляючы дасягненні французскіх атамшчыкаў, выражаюць абурэнне з выпадку «незразумелага становішча» занятага на тамтым баку акіяна.

Дэмакратычны друк Францыі падкрэслівае, што на прадукцыю атамнай зброі Францыі патрэбны велізарныя сродкі, а гэта будзе новым цяжарам для рабочых. Разам з тым ён выяўляе ілжывасць доказаў атамных прапагандыстаў, якія спекулірують на патрыятычных пачуццях французаў.

Многія газеты закранаюць і другі аспект праблемы. Яны каменціруюць, што атамная гарачка ў Францыі па сутнасці яшчэ больш ускладніць справу раззбраення і разрадкі міжнароднай напружанасці, будзе яшчэ адным элементам у падтрымку далесаўскай палітыкі халоднай вайны.

У. ЛЕБЯДЗІНСКІ

Старыя дакументы

Стары Васіль схіліўся над пажоўклымі дакументамі, разгладзіў іх вялікай, спрацаванай рукою, паглядзеў на мяне і сказаў:

— Ведаеце, як-бы тут вам сказаць. Вось усё перад вачыма бачу так, як было, але расказаць, ведаеце, я чалавек просты, неяк не патраплю.

Я папрасіў Васіля, каб расказаў так, як можа,



Васіль Янюк пахіліўся над дакументамі.

проста, па-свойму. Ён угледзіўшыся недзе ў далеч пачаў расказаць.

— Была нядзеля 21 чэрвеня 1941 года. Звычайна, як штодзень, людзі выганялі кароў пасвіць. Усюды стаяла цішыня. Але здалёку аднекуль пачуліся таемныя глухія гукі. Потым яны ўсё ўзмацняліся, — чутны быў грукат шматлікіх матораў. Людзі ставалі ўзіраючыся ў неба — высока па небу, ключамі, плылі эскадры бамбавозаў.

— Нашы, ці варожыя?...

Выбухі бомбаў скіданых на акалічныя мястэчкі і вёскі выявілі, што пачалася вайна. У нядзелю і панядзелак, на шасэ Бельск — Гайнаўка і ўсімі бакавымі дарогамі ішлі часці совецкай пяхоты, артылерыі, бесперапынна, дзень і ноч ехалі танкі.

Совецкія войскі адступалі ў напрамку Белавежскай пушчы. Навокал грукатала артылерыя. Нямецкія знішчальнікі і бамбавозы сеялі смерць вакол адступаючых совецкіх калон. У аўторак праз нашу вёску, Дубічы Асочныя, штораз прабіраліся групы салдат. Пад поўдзень з боку вёскі Махнатэ нахлынулі нямецкія часці: пяхота, кавалерыя і танкі. Нямецкая галаўная застава распачала бой з совецкім войскам. Вёска наша засталася ў руках фашыстаў. Але на гэтым не закончылася.

Непадалёку ад нас, у напрамку вёскі Чыжы, у так званым Чорным Лесе, сабралося шмат совецкіх салдат. Яны рушылі калонамі, каб прайсці да Белавежскай пушчы. Адна калона ішла ў напрамку нашай вёскі. Тут былі немцы.

Фашыстам было вельмі добра абстрэльваць з нашай вёскі. Калі совецкія салдаты падыйшлі на крайнюю дальнасць стральбы, немцы засыпалі іх кулямётным градам. Совецкім салдатам не было дзе хавацца — падалі трупам на месцы. Немцы ўвесь час сеялі агнём. Байцы падарваліся — хацелі штурмам прарвацца праз вёску і дайсці ў пушчу. Яны дабеглі да вёскі, хаваючыся вакол гаспадарскіх будынкаў. Але немцы ўзяліся на іншы спосаб. Чым хутчэй выганілі з вёскі насельніцтва . і сталі паліць будынкі.

Сёння немагчыма перадаць усё тое, што адбывалася тады. Усюды палымнеў агонь. Хто з салдатаў застаўся ў будынках — згарэў, хто выскачыў — згінуў ад стрэлаў.

Мы, насельніцтва вёскі, збіліся ў натоўп і чакалі на смерць, узіраючыся як з дымам ішло ўсё, — вынікі шматгадовай працы.

Праз момант стралянiна прыціхла. Нямецкі афіцэр загадаў нам вяртацца ў вёску. Мы вярнуліся.

Вёска амаль уся згарэла. Дзе-ні-дзе толькі стаяў незгарэўшы будынак. Вакол, усюды, ляжалі трупы совецкіх салдатаў і афіцэраў. Параненых немцы дабівалі. Загінула іх больш чым дзвесце асоб. Я сам не думаў тады аб жыцці. Павoлі выйшаў на поле, дзе ляжалі шматлікія трупы. Уважліва, каб не выклікаць падазронасці, я прыблізіўся да маладзенькага афіцэра, які ляжаў на маім палетку. Побач яго ляжалі раскіданыя фашыстамі дакументы. Я ўзяў іх і схаваў за кашулю. Падыйшоўшы яшчэ да некалькіх салдат, я сабраў і іх дакументы.

Дзесьці непадалёку ізноў пачуліся кулямётныя чэргі — я вярнуўся дахаты.

Вырашыў іх схаваць ў страху, каб ніхто не знайшоў. Вядома, за гэта пагражала смерць.

Прайшлі гады, я стаў шукаць дакументы. Дарэмна, іх не было. Але вось нядаўна, калі я пакрываў дах новай саломай, са старых снапкоў выпалі нейкія паперы — старыя дакументы.

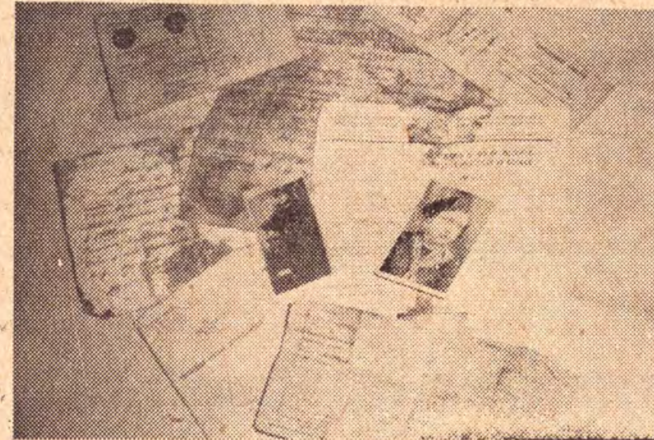
Вось і яны, і ўся гісторыя пра іх. Родныя і блізкія мабыць і не ведаюць, дзе злажылі свае галовы іх бацькі, браты, сычы.

Васіль Янюк закончыў расказваць і падаў мне пажоўклыя паперы.

— Напішыце аб тым, — дадаў яшчэ, — што прайшло тут 16 год таму назад, і скажыце, што мы, тут, у Дубічах, ніколі не забудзем аб тых, што жыццё сваё за нас аддалі.

Вайсковыя кніжачкі, комсамольскі білет, усякія даведкі, засведчанні. На дакументах ледзь прыкметны прозвішчы: Яшэнка, Шмырко, Івашкін; выцвілыя плямы засохшай крыві. Здымкі. На адным прыгожая дзяўчына, а з другога боку падпісана: «На памяць брату». На іншым здымку падпісана: «Для сыночка — прощай».

А. АМІЛЬЯНОВІЧ



Старыя дакументы.

Узрост бытавога абслугоўвання насельніцтва ў БССР

Нядаўна ў Мінску адбылася сесія Вярхоўнага Совета Беларускай ССР, прысвечана пытанням бытавога абслугоўвання насельніцтва рэспублікі.

Ніжэй друкуем некалькі дадзеных з пастановы гэтай сесіі.

Аб'ём прамысловай вытворчасці рэспублікі ў 1957 годзе ўзрос у параўнанні з 1956 годам на 14 працэнтаў. У сёлетнім годзе народная гаспадарка БССР працягвае развіццё высокімі тэмпамі. План выпуску валавой прадукцыі за 5 месяцаў 1958 года выкананы на 103 працэнты, выпушчана прадукцыі на 11 працэнтаў больш, чым за адпаведны перыяд мінулага года.

Значна ўзрос за гэты перыяд узровень вытворчасці тавараў народнага спажывання: абутку скуранага выпушчана на 854 тысячы пар больш, чым за адпаведны перыяд мінулага года, бытавых швейных машын — на 7.700 штук, панчошна - шкарпэтных вырабаў — на 2.090 тысяч пар, бялізнавага трыкатажу на 1.431 тысяч штук, мэблі — на 10.480 тысяч рублёў, мяса — на 5.294 тоны, каўбасных вырабаў — на 3.226 тон.

У 1957 годзе ў калгасах і соўгасах рэспублікі вытворчасць мяса павялічылася ў параўнанні з 1953 годам на 38 працэнтаў, а валавы надой малака за той-жа перыяд вырас у 2,7 раза.

У 1957 годзе значна ўзраслі дзяржаўныя капіталаўкладанні ў жыллёвае будаўніцтва. Па дзяржаўнаму плану ў 1957 годзе было пабудавана і ўведзена ў дзеянне больш чым 1.100 тысяч квадратных метраў агульнай плошчы жылых дамоў, што на 260 тысяч квадратных метраў больш, чым у 1956 годзе. Калгаснікамі і сельскай інтэлігенцыяй за гэты-ж час пабудавана больш чым 25 тысяч жылых дамоў.



Новы універсальны магазін у Мінску.

Адначасна на сесіі адзначалася і недахопы ў бытавым абслугоўванні насельніцтва, і далей пастанова гаворыць аб мерапрыемствах, якія павінны ліквідаваць гэтыя недахопы. І трэба адзначыць, што гэтыя мерапрыемствы вельмі шырокія.

Аб паходжанні імён

Напэўна, не адзін з нас спыняўся над пытаннямі, як паўсталі тапаграфічныя назвы, адкуль браліся прозвішчы людзей, імёны і мянушкі жывёлы.

У гэтым артыкуле пастараемся адказаць на пытанне аб паходжанні людскіх імён.

Імёны ў асноўным мелі тры крыніцы: 1) уласную, 2) хрысціянскую і 3) літаратурна - гістарычную.

Да ўласных, нацыянальных, родных, свойскага паходжання імён трэба залічаць старыя імёны, сягаючыя ў глыбокую мінуўшчыну славянскіх плямён. Гэта імёны т. зв. паганскага паходжання.

Гістарычныя дакументы паказваюць нам бязмернае багацце імён нацыянальных, агульнаславянскіх і характэрных для паасобных плямёнаў, якія яшчэ змаглі трапіць у хронікі і іншыя гістарычныя дакументы, як і ў народную літаратуру. Як ведаем з гісторыі, хрысціянства з самага пачатку праводзіла рашучую барацьбу з усімі праявамі і формамі народнай культуры, а ў першую чаргу з духоўнай і грамадскай культурай народа, якая перашкаджала хуткаму пранікненню хрысціянскіх ідэй і формы пабыту ў яго штодзённае жыццё.

Аднак гэтая барацьба на працягу доўгіх стагоддзяў не дасягала жаданых вынікаў. Народы трымаліся сваіх нацыянальных традыцыяў, сваёй народнай культуры, а таму хрысціянству нераз прыходзілася капітуляваць перад сілай народнай культуры. Не раз ішло яно на ўступкі: спыняла барацьбу з нацыянальнай, народнай формай, а старалася толькі ўліць у тую форму хрысціянскі змест. Прыкладам гэтага можа паслужыць народнае паганскае свята Купалле, якому царква надала хрысціянскае значэнне, уводзячы царкоўнае свята ў гэты дзень св. Яна Хрысціцеля. Тое самае маем з Юр'ем, Сёмухай, Калядамі, Вялікаднем.

У справе імён хрысціянства таксама было вымушана пайсці на ўступкі, бо для славянскага народа прынесеныя з Візантыі ці Рыма імёны былі зусім незразумелымі. Народ неахвотна прыймаў чужыя імёны. Поруч з царкоўнымі імёнамі бацькі дзіцяці, сваякі і суседзі давалі сваё роднае, зразумелае, традыцыйнае імя — прозвішча.

Да нашых часоў не многа дайшло старых агульнаславянскіх імён. Ніжэй мы аб іх скажам.

Паўстае пытанне, па якому прынцыпу ўтвараліся імёны мясцовага паходжання?

Мясцовыя імёны, як мы ўжо сказалі, сягаюць у глыбокую мінуўшчыну кожнага народа. Патрэба індывідуальнага абазначэння кожнага чалавека ў сям'і і ў грамадстве зарадзілася яшчэ ў дагістарычную пару. Гэтыя імёны звычайна даваліся ў залежнасці ад якіх-небудзь асаблівых прыкмет чалавека, або ад магічных з'яў, якія разам з імем пераходзілі на чалавека, атрымаўшага тое, ці іншае імя. Славяне, а ў тым ліку і нашы прашчуры тварылі імёны звычайна двухкарэнныя, якія павінны былі прынесці славу, папулярнасць, шчасце ў жыцці і г. д. Яны пратрывалі да гістарычных і нават часткова нашых часоў, напрыклад: УСЕСЛАЎ, УСЕВАЛОД, УЛАДЗІМІР, МІРАСЛАЎ, ЯРАСЛАЎ, ЯРАПОЛК, РАГВАЛОД, БРАЧЫСЛАЎ, СВЯТАСЛАЎ, РАГНЕДА, РАДАСЛАЎ, ВАЦЛАЎ, УЛАДЫСЛАЎ, БРАНІСЛАЎ, СТАНІСЛАЎ, КАЗІМІР, СЛАВАМІР, БОРЫВОЙ, БОГУМІЛ, БОГДАН і інш.

Жаночыя імёны найчасцей утвараліся ад мужчынскіх праз даданне канчатка а, напрыклад: МІРАСЛАВА, БРАНІСЛАВА, БАГУМІЛА. Гэта не выключае таго, што былі зусім самастойныя жаночыя імёны.

Ясна, што імёны не былі закасцянелымі, як, напрыклад, у хрысціянскім календары: Народныя імёны на працягу сваёй гісторыі мяняліся, адны занікалі, другія тварыліся, у залежнасці ад розных з'яў у жыцці сям'і, роду, грамадства, ад гістарычных падзей і інш.

Двукарэннасць славянскіх імён грунтуецца на аб'яднанні двух слоў у адно. Напрыклад, МІРАСЛАЎ. Чалавек, атрымаўшы гэтае імя, павінен мець якасці, якія праслаўляюць мір (спакой) і мір (свет). УСЕВАЛОД — якасці валодаючага ўсім (-і). БРАНІСЛАЎ — якасці баронячага славу і г. д. Як бачым, народныя імёны былі ўсім зразумелыя і мелі свой глыбокі сэнс, сваю абаснаваную этымалогію.

Другая катэгорыя імён — гэта імёны для нас гістарычныя, прынесеныя хрысціянствам і праз царкву, ці касцёл, накінутыя прымусова, ці добраахвотна нашаму народу. Гэтыя імёны з календара праваслаўнага, ці каталіцкага, былі чужымі і зусім не зразумелымі для шырокіх пластоў народа. Да гэтых чужых і незразумелых імён, якія атрымоўваліся пры хрышчэнні дзіцяці, народ дадаваў свае народныя, зразумелыя імёны (прозвішчы). Царкоўнае імя заставалася ў метрычных кнігах царквы, ці касцёла, а народнае жыло з чалавекам аж да канца яго жыцця.

Аднак на працягу вякоў (тут кажу аб нашым народзе) паступова народ пачаў прывыкаць да

(Працяг на стар. 6)

Вясковыя справы

Маліннікі

— вёска, якіх многа

Прыехаў я сюды другога ліпеня, на другі дзень пасля пажару. Пярун ударыў у новапабудаваны хлеў Васіля Іванюка.

Як правіла, іду наведаць солтыса, адзінага прадстаўніка ўлады ў вёсцы. Аднак няма яго ўдома. На панадворку застаю за работай старэнькага дзядулю Данілу Буйнюка. У яго рухлівых яшчэ руках паварочваецца зграбная круглая каробка з вярбовага пня. Аказваецца, толькі ён адзін у вёсцы, а мабыць нават і ў цэлай аколіцы здаўна практыкуецца вырабам такіх каробак.

— Калі пад вечар ад перуна загарэўся хлеў Васіля Іванюка ўся вёска дружна рушыла на ратунак. Ліў густы дождж, час-ад-часу біў град. Побач гэтага хлява стаяла гумно Пятра Іванюка, а ад панадворка, зноў, у некалькіх метрах стаяла гумно Кірылы Іванюка. Людзі ахвярна ратавалі іх. Не згарэлі — кажа Даніла Буйнюк.

Вакол нас збіраюцца цікаўныя суседзі. Штораз больш.

— Пажарнікі з недалёкай Пашкоўшчыны з паловы дарогі завярнулі назад. Не было ўжо чаго ратаваць. Хлеў дагараў, — дадаў хтось з боку.

— Ну-й пабачце, — аказваецца пажылы, спрацаваны дзядзька. — Малінікі вялікія, каля дзевяноста гаспадароў. Многа моладзі. Ці-ж не трэба было-б стварыць у нас сваю пажарную каманду. Проста аж сустыдна...

Цяпер Васіль Іванюк апынуўся ў невясёлым, цяжкім становішчы. Гаспадарка ў яго невялічкая. Мае ўсяго каля поўтара гектараворнай зямлі. Будаваўся. Толькі ў мінулым годзе закончыў будову хаты. У бягучым годзе пабудаваў гэты няшчасны хлеў. Намерыўся яшчэ пабудаваць гумно. Дрэва на яго найбольш перахоўваў у хляве. Вось табе і шчасце...

Афіцыйна Васіль Іванюк не застрахаваў яшчэ хаты і хлява. Але гэту справу пачаў афармляць. Неабходна дапамагчы яму страхоўкай за спалены хлеў. Страхавальная інстытуцыя ў Бельску не павінна тут ставіць ніякіх перашкод.

А само - сабой, гаспадары павінны пастарацца аб грамаадводы ў Павятовай пажарнічкай камендантуры ў Бельску.

— Гляньце на нашу вёску — хата пры хаце, гумно за гумном. Няма дзе будавацца, — наракаюць людзі. Ніяк не можам дачакацца камасацыі. У Бельску абяцаюць, што гэтым разам ўжо напэўна прыедзе камісія. Мае быць каля 20 ліпеня.

— Бо што-ж то за работа, — кажа Даніла Буйнюк. Напрыклад, у нас ёсць 6 гектараў зямлі ў 45 кавалках. Як пойдзеш у поле рабіць, дык толькі цэлы дзень запрагаеш і распрагаеш каня.

Гэтыя справы тыповыя бадай большасці вёсак. Усё-ж-такі іх вырашэнне ў многім залежыць ад яе жыхароў — ад гаспадароў.

С. ЯНОВІЧ

Знішчальнікі

Многа гаворыцца аб тым, што на вёсцы дрэнна развіваецца спорт, што адчуваецца вялікі недахоп спартыўных прыладаў. Вось, напрыклад, спартыўная арганізацыя ў Дубінах, атрымала з Павятовай Рады Л(ь)ЗС у Гайнаўцы спартыўны абутак. Але Дубінскія спартсмены хадзілі ў ім пастаянна, вазілі гной, аралі і г. д.

Іншы прыклад, які здарыўся ў Новым Беразове. Спартыўная арганізацыя Л(ь)ЗС, якой старшынёю з'яўляецца Уладзімір Мацюк, дамагаецца новых спартыўных прыладаў, тымчасам пра старыя ніхто не клапоціцца.

Такія выпадкі бываюць не толькі ў Новым Беразове і Дубінах, але і ў іншых Л(ь)ЗС-ах на вёсках. Больш увагі спартыўнаму абсталяванню з боку павятовых Л(ь)ЗС-аў. (А. А.)

Кірмаш на „рыбным рынку"

На «рыбным рынку» у Беластоку, штодзённа, ад самай раніцы вялікі рух, гармідар. Дзесяткі сялянскіх фурм нак, нават з адлеглых ад Беластока вёсак, апераджаючы адна другую, спяшаюць на рынак, каб хутчэй заняць выгоднае месца і распачаць торг. Прытым кожны з сялян лічыць найбольш шчаслівым месца менавіта, каля старых, славутых таргoвых «галяў», якія нейк звысоку ўзіраюцца сваімі шматлікімі вокнамі ў людскі гаманлівы паток.



Кірмаш ля «галяў».

Самы вялікі рух на «рыбным рынку» летам, калі сялянскія вазы перапоўнены ўсялякай агароднінай, неабходнай ў жыцці засядзелых жыхароў горада. Найбольшай папулярнасцю ў беластачан карыстаюцца трускалкі. Штогод яны іх спажываюць цэлымі тонамі не зважаючы на параўнальна высокія цэны (у пачатку сезона 1 кг трускалак каштаваў 36 зл., а раней яшчэ аж 60 зл.).

На «рыбным рынку» праз увесь сезон трускалак удосталь. Але і попыт на іх нямалы. Таму нікому з сялян не даводзіцца вяртацца дамоў з поўнымі кошыкамі.

Калі распаленае сонца апускаецца з поўдня — «рыбны рынак» памалу спакайнее. У гэты час тут вельмі часта можна сустрэць такі малюнак: на сялянскім возе кучай ляжаць пустыя (пасля праданых трускалак) кошыкі. Развясёлыя дзядзькі, шчаслівыя ўдалым продажам, замяніўшы салодкія ягадкі на горкую гарэлку, раскладаюць закускі проста на возе і... чокаюцца. Каб весялей ехалася дахаты. (вб)



Кожнаму хочацца купіць сакавітых трускалак.



— Наздароўе... каб весялей ехалася!

фото — Касакоўскі

Мгр В. Белаказовіч

6

Рэвалюцыйны рух на Беласточчыне,

так званага, снежаньскага перыяду

Пасля кароткай нарады са сваімі таварышамі Ігельстром і іншыя члены «Таварыства ваенных сяброў» пачалі агітацыю сярод салдат у карысць Канстанціна. Ігельстром аб'ехаў некалькі палкоў, стацыяніруючых у ваколіцах Беластока, заклікаючы ўсюды выступаць супроць Нікалая I. Самы вялікі поспех меў Ігельстром у Бранску. Вось як гаворыцца ў судовым даносе цару Нікалаю I аб яго дзейнасці ў гэтыя дні:

«...Па звароце з Бельска ў Бранск Ігельстром ужываў усе сродкі да падбухторвання афіцэраў і ніжэйшых чынаў піонернага батальёна не прысягаць Вашаму Імператарскаму Вялічаству, а прысягаць Яго Высочаству Цесарэвічу; потым, прыняўшы ў камандаванне 1-ю піонерную роту, перакапаў ніжнія чыны ў тым-жа, запэўніваючы: «што Яго Высочаства, калі толькі яму прысягнуць, зменшыць тэрмін службы і вызначыць жалаванне па прыкладу польскіх войск», прывёўшы гэтымі запэўненнямі афіцэраў і ніжніх чынаў ў нерашучасць прыняць прысягу, раніцай 24-га снежня, не толькі сам Ігельстром аказаў упарства і непаслухмянства супроць маніфеста і загаду начальства, але нават падбухторыў увесь батальён да непаслухмянства і неаднаразовых непатрэбных выкрыкаў: «Ура імператару Канстанціну!» і зрабіў дзёрзкасць, гаворачы батальённаму камандзіру, што не дазволіць самаму яму ў прысутнасці батальёна прысягаць; пасля гэтага з крыкам «Ура:» вывеў сваю роту са складу карэ, без усякага на тое загаду, і, калі ўсе роты разышліся і некаторыя афіцэры сабраліся на кватэры батальённага казначэя, Ігельстром, калі прыйшоў туды, радаваўся свайму поспеху, дзякуючы некаторым афіцэрам за садзейнічанне, якое яны пры гэтым здарэнні аказалі, і запэўніваючы іх, што і далей яны не павінны прысягаць, пакуль для засведчання не пакажуць уласнаручнага падпісу Яго Імператарскага Высочаства Цесарэвіча ў адрачэнні яго; затым Ігельстром, карыстаючыся маладосцю і нявопытнасцю прапаршчыка Ваяховіча, які адпраўляўся па сваім справам у Бельск, даручыў яму наведаць афіцэраў Самогіцкага грэнадзерскага палка, каб батальён не ўчыніў прысягі, і меў намер паслаць юнкера Кандратовіча з такою-ж весткай у Несвіжскі карабінерны полк, але калі Кандратовіч ад гэтага адмовіўся, падпаручнік Пятроўскі даў знаць аб гэтым Гофману праз унтэр-афіцэра Калакоўскага; пасля гэтага сам Ігельстром з паручыкам Вягеліным паехаў ад сваёй роты тайна ў Беласток, маючы надзею знайсці там падрыхтаваны батальён Беластоцкага пяхотнага палка і з намерам паслаць падбухторыць Луцкі грэнадзерскі полк, а пасля прыезду зайшоў Ігельстром на гаўтвахту да Тжэбінскага, паведаміў яму, а таксама дзяжурнаму па каравулах і каравульнаму афіцэру аб няўчыненні прысягі; потым, будучы ў Бельску, падбухторваў афіцэраў зноў да непрыняцця прысягі».

(ФЦДВГАЛ, фонд 9. 1927, оп. 11, № ад. хр. 45, г. з. кор. 6293 дл — 217-222. Параўнай таксама «Паўстанне дзекабрыстаў», Матэрыялы, том VIII, Ленінград, 1925).

У гэтыя бурныя дні разгарнулі таксама сваю дзейнасць Вягелін, Пятроўскі, Ваяховіч, Гофман, Рукевіч, Угрычыч-Гжэбіскі, Вількане ц і іншыя.

Яны агітавалі салдат у Беластоку, Бельску, Бранску і іншых мясцовасцях Беласточчыны. Аднак выступленне ў Асобным Літоўскім корпусе было хутка задушана. Ігельстром і Ваяховіч паспелі яшчэ пералаць дакументы таварыства сястры Рукевіча, Ксаверыі, якая, баючыся вобыску, знішчыла іх. Пасля гэтага амаль усе члены таварыства былі арыштаваны і аддадзены пад суд.

Пасля падаўлення паўстання цар Нікалай I вырашыў жорстка расправіцца з рускімі рэвалюцыянерамі. «З важакамі і зачынальнікамі загавору, — заявіў ён, — паступяць без жальбы, без літасці. Закон скажа свой прыгавор, і не для іх я выкарыстаю належачае мне права літасці. Я буду няўхільным. Я абавязаны даць гэты ўрок Расіі і Еўропе». (Цыт. па працы Ю. Канарскага «Праваднікі дзекабрыстаў», Масква, 1926, ст. 98).

Гэтая пагроза адносілася і да членаў «Таварыства ваенных сяброў». Вярхоўны суд выканаў пажаданні свайго ўладара. «Змякчаны» царом Нікалаем I прыгавор сапраўды даваў «урок Расіі і Еўропе».

П. Пестэль, К. Рылееў, Сяргей Мураўёў-Апостал, М. Бестужаў-Румін і П. Кахоўскі, былі павешаны. Астатнія-ж дзекабрысты былі адпраўлены ў Сібір на катаргу, на пасяленне, у ссылку, ці разжалаваны ў салдаты. Салдаты — удзельнікі снежаньскіх падзей былі пакараны разжалаваннем і ссылкай у розныя армейскія часці, пераважна на Каўказ.

Па справе «Таварыства ваенных сяброў» да ваеннага суда было прыцягнута 13 чалавек і вынесена 4 смяротных прыгаворы. Гэта матывавалася тым, што члены « Таварыства ваенных сяброў» «стаяць на адной ступені з тымі, якія сталі дзяржаўнымі злачынцамі — Мураўёў - Апостал і Бестужаў - Румін, то заслугоўваюць яны і роўнай з імі кары».

(Гл. ФЦДВГАЛ, ф. 9, 1927, оп. 11, № ад. хр. 15, г. з. лл. 223).

Аднак па канфірмацыі Нікалая I (красавік 1827) К. Г. Ігельстрому, М. І. Рукевічу, А. І. Вягеліну смяротная кара была заменена катаржнай працай на 10 год з наступным пасяленнем у Сібіры. Акрамя таго, 53 асоб было прыцягнута віленскай судовай камісіяй па справе таварыства другой і трэцяй ступені. Тут судовыя прыгаворы былі параўнаўча больш мягкія. Некаторых вучняў і студэнтаў прыгаварылі да невялікага турэмнага зняволення з наступнай адпраўкай у якасці радавых салдат на Каўказ.

Да суду былі прыцягнуты таксама сёстры Рукевіча — Ксаверыя і Карнелія. Спачатку іх пры-

За правільны падыход

да беларускай кніжкі

У сучасны момант часта можна пачуць выказванні, што беларускія кніжкі ў бібліятэках з'яўляюцца непатрэбнымі, бо мала іх пазычаюць і чытаюць. І як-жа тут не здзіўляцца гэтым словам.

Патрэбнасць данай кніжкі ў бібліятэцы акрэслівае не толькі яе папулярнасць але і яе вартасць, глыбіня духоўных патрэб чытача, якога можа яна задаволіць. Конан Дойль ці Агата Хрысці заўсёды будуць папулярнейшымі ад Дастаеўскага, Жаромскага ці Конрада. Нельга выкінуць з бібліятэкі гэткіх аўтараў. Бо гэтыя першыя аўтары задавольваюць толькі нашыя патрэбнасці перажываць незвычайнасці ў літаратурнай фікцыі — але астатнія аўтары маюць уплыў на нашыя глыбокія пачуцці — патрыятычныя, ґрамадскія і агульначалавечыя. Цяперашні стан малой папулярнасці беларускай кніжкі з'яўляецца цалкам нармальнай з'явай для такога роду літаратуры. Няхай усе бібліятэкары ад шчырага сэрца скажуць, ці шмат маюць такіх чытачоў, якія толькі для адпачынку чытаюць Міцкевіча ці Славацкага? Мала! Чытаюць іх пераважна вучні і настаўнікі, якія праходзяць вызначаную навучальную праграму ў школе. Аднак яны з'яўляюцца неабходнасцю дзеля захавання ў народзе станоўчых вартасцей.

Тое-ж самае можна сказаць аб кніжках беларускіх пісьменнікаў: — Янкі Купалы, Якуба Коласа і інш. Без гэтых кніжак, якія з'яўляюцца незнішчальнай духоўнай каштоўнасцю нашага народа, існаванне беларускіх школ, дзейнасць беларускага таварыства наогул не мела-б ніякага сэнсу.

Падчас размовы з бібліятэкарамі з правінцыі на курсе - канферэнцыі ў Бельску - Падляскім, дырэктар Ваяводскай бібліятэкі звярнуў увагу на невялікія мажлівасці падбору беларускіх кніжак і ў выніку гэтага, слабое зацікаўленне беларускай літаратурай.

Праўда. Але не хочацца мне паверыць, што на кніжным рынку ў Беларускай Рэспубліцы няма кніжак аб прыгодніцкай, або навукова - фантастычнай тэматыцы!

Аднак гэтакія кніжкі да нас не даходзяць. Бібліятэкі ў апошнія гады атрымалі ўсяго дзве пазіцыі «Мінскі напрамак» І. Мележа і кніжку «Апошняя мяжа». Людзі расчытваюцца імі нароўні з кніжкамі на польскай ці нават рускай мове. Ма-за гэтым, ёсць крыху паэзіі, палітычнай літаратуры і г. д. Таму няма чаго здзіўляцца, што беларускімі кніжкамі слаба цікавяцца людзі.

На маю думку, пры павятовых бібліятэках, якія апякуюцца грамадамі з беларускім насельніцтвам, трэба звербаваць інструктараў ведаючых беларускую і рускую мовы і літаратуры. Іх задачай было-б цікавіцца, якія кніжкі патрэбны людзям і рабіць старанні аб забеспячэнні імі бібліятэк.

Другая справа. Нашы настаўнікі, што завочна вывучаюць беларускую філалогію, патрабуюць шмат кніжак па гісторыі літаратуры, літаратурнай крытыцы, мовазнаўстве, якіх нідзе не могуць набыць. З другога зноў боку, калі такая кніжка знойдзецца ў бібліятэцы, дык з'яўляецца яна «мёртвай душою» нікому невядомай цаглінкай.

Неабходна пры адной з нашых павятовых бібліятэк сарганізаваць хаця-б скромны аддзел беларускай літаратуры. На пачатак маглі-б тут быць толькі неабходныя пазіцыі для літаратурных і моваэнаўчых вывучэнняў. Можна-б было іх камплектаваць кніжкамі, якія знаходзяцца ў грамадскіх бібліятэках. Ёсць гэта каштоўныя кніжкі.

Такім чынам, былі-б мажлівасці ўпарадкавання бібліятэчных беларускіх камплектаў. Тады не было-б месца на такія недаразуменні, як: — беларускіх кніжак ніхто не чытае і нікому яны непатрэбны!?

УЛАДЗІМІР ПАУЛЮЧУК

Прыгожасць Беластока



Вуліца Леніна. (фото — В. Касакоўскі)

Загінуўшая святліца

У Градэлях (Бельскі павет) калісь была някепская святліца. Вечарамі іграў у ёй радыёпрыёмнік, было каля 20-ці крэсел, сталы, лавы, і г. д. Часта дэманстраваліся тут кінофільмы, якія карысталіся ў вёсцы і аколіцы вядомай папулярнасцю. Арганізаваліся забавы. Святліцай апекаваўся мясцовы гаспадарскі сын — Лукашук.

Гэтай зімою, дзякуючы ініцыятыве солтыса нават устаўлена новыя вокны за грашовыя складчыны гаспадароў.

І што-ж-жа засталося па гэтай святліцы? Радыёпрыёмнік даўно ўжо недзе «знік». Не змагла яго адшукаць нават міліцыя. Няма ўжо ніводнага крэсла. Павыбіваны аконныя шыбы. Будынак дзіравы, немажліва занядбаны. Бруд, балаган. Лазяць у яе дзецюкі за сваёй натуральнай патрэбай.

Святліцовы Лукашук пайшоў да войска. У вёсцы не знайшлося нікога, хто-б узяўся за «адраджэнне» культурнай работы ў вясковай святліцы.

Сорам градэляўскай моладзі, што так абыякава ставіцца да свайго культурнага жыцця, не цікавіцца ажыўленнем вёскі, каб зрабіць сваё жыццё цікавейшым і радаснейшым.

(с. я.)

«Пярэстая красуля»

у выкананні вучняў з Адрынак

У Адрынках (Гайнаўскі павет) ёсць пачатковая школа. Кіраўнічкай школы з'яўляецца Анна Снарская. Дзякуючы яе ініцыятыве на заканчэнне навучальнага года вучні старэйшых класаў наладзілі пастаноўку беларускай п'есы «Пярэстая красуля».

Школа размяшчаецца ў малых гаспадарскіх хатах. Таму кіраўнічка Анна Снарская вырашыла гэтую пастаноўку правесці на «свежым паветры».

Аднак гэтая справа аказалася не вельмі ўжо так лёгкай. Трэба-ж было зрабіць сцэну, рыштаванні для заслонаў і інш. Усё гэта рабілі вучні пасля ўрокаў пад наглядам кіраўнічкі і настаўніцы Надзі Рэмізовіч.

На прадстаўленне зышлося шмат людзей. Усім вельмі спадабалася гэтая п'еса. Добра выканалі свае ролі вучні і вучаніцы 6-га класа — Яніна Жакевіч, Жэня Ляўчук, Ніна Анхімюк, Валя Лаўрашук і інш.

Мясцовыя людзі вельмі ўдзячны за гэта ініцыятарам.

СЯРГЕЙ ХІЛІМАНЮК
Адрынкі

Кошкі — вёска мастакоў

На ўсю аколіцу славяцца прыгожыя тканіны з саломы кошкаўскіх жанчын. Вырабляюць яны, між іншым, рознакалерныя заслоны, якія вызначаюцца лёгкасцю і дасканаласцю аддзелкі.

Як мы даведаліся, восенню і зімою гэтым асабліва «саламяным» ткацтвам займаецца амаль палова вясковых жанчын. Варта гэтым зацікавіцца адпаведным гандлёвым арганізацыям.

(с. я.)

гаварылі да пасялення ў Сібіры. Потым-жа гэта кара была заменена турэмным манастырскім заключэннем: Ксаверыя — на адзін год, Карнелія — на поўгода.

У сіб'ры

У польскай гістарычнай літаратуры не заўжды добра, усебакова і поўна асвечана жыццё Рукевіча і яго сяброў пасля снежаньскага паўстання. Вось, што піша Міхал Янік у сваёй працы „Dzieje Polaków na Syberii" (Kraków, 1926, str. 110) ...„Michał Rukiewicz, prawdopodobnie głowa całej roboty, był zapewne osobno sądzony. Mniemano, że były członek Filomatów i Filaretów został również skazany na Kaukaz. Zdaje się jednak, że zesłano go zaraz na Syberię do katorgi nerczyńskej, jak należy wnosić z wzmianki w pamiętniku Marii Wołkońskiej".

Станіслаў Пігонь у сваіх каментарах да XIV-га тома «Dzieł» А. Міцкевіча (Czytelnik 1955) піша, што «rok śmierci Rukiewicza niewiadomy» (стр. 56).

Адсюль бачым, што ў вывучэнні жыцця і дзейнасці актывістаў «Таварыства ваенных сяброў» існуюць вялікія яшчэ прагалы. Аднак сабраныя аўтарам сённяшняга артыкула матэрыялы, дазваляюць часткова ліквідаваць гэтыя прагалы і ўстанавіць, што пад наглядам жандараў летам 1827 года Рукевіч, Ігельстром і Вягелін былі адпраўлены з Беластока за Урал.

Адначасова галоўны штаб даносіў да ведама генералгубернатара Усходняй Сібіры, што «гасудар імператар жадае, каб злачынцы былі адпраўлены ў Нерчынскія руднікі, падобна дзяржаўным злачынцам з Санкт - Пецербурга, туды прысланым» г. зн. каб яны былі аддадны пад уладу каменданта Нерчынскіх руднікоў генерала Лепарскага. З партыяй калоднікаў, складзенай у Табольску, асуджаныя прыбылі ў Іркуцк толькі ў студзені 1828 года і 15 лютага былі дастаўлены ў Чыту.

Усе яны былі гасцінна прыняты ў сям'ю дзекабрыстаў і стараліся быць карыснымі чым толькі маглі. Міхал Рукевіч выкладаў у дзекабрысцкім асяроддзі лацінскую і польскую мовы. Ігельстром нейкі час загадваў на Пятроўскім заводзе гаспадарчай часткай таварыства, Вягелін на Пятроўскім заводзе наглядаў за агульным агародам.

Ігельстром і Рукевіч былі добрымі музыкантамі. Першы добра іграў на флейце, а другі — на скрыпцы. У вольныя гадзіны музыка была лепшым сродкам, каб забыцца пра нягоду і тугу аднатоннага жыцця.

У 1833 годзе іх паслалі на пасяленне. Вягелін атрымаў месца жыхарства ў Срэценскім, Ігельстром — у Гасееўскім, а Рукевіч — у Коркінскім паселішчах, якія знаходзіліся адно ад другога на аддегласці больш тысячы вёрст.

Становішча пасяленцаў спачатку было зусім не лепшае, чым на катарзе.

Потым Ігельстром і Вягелін уступілі ў армію, даслужыліся да афіцэрскіх чынаў, выйшлі ў адстаўку і сярод сваіх родных пражывалі на Украіне. Ігельстром памёр у 1851 годзе ў Таганрогу, Вягелін-жа ў 1860 г. у Адэсе.

Міхал Рукевіч завёў сабе гаспадарку ў вёсцы Коркінай, якая знаходзілася на беразе ракі Лены і налічвала каля 50 сялянскіх гаспадарак. У абзавядзенні гаспадаркай вялікую дапамогу яму аказалі сёстры Ксаверыя і Карнелія. М. Рукевіч у Сібіры ажаніўся, меў, дзяцей, жыў ён нядрэнна. Яго рухомасць і прадпрыймальнасць былі тымі якасцямі, якія асвятлялі шэрае жыццё ў ссылцы і дазалі яму магчымасць жыць параўнаўча багата. Гаспадарка Рукевіча была пастаўлена на высокім узроўні і на шырокую нагу. Акрамя свіней, у яго было каля 30 галоў буйнай рагатай жывёліны. Гэта вылучала яго па багаццю з асяроддзя астатніх сялян. Акрамя таго, ён гандляваў хлебам, вавёркамі, паркалём і нават матэрыяламі кітайскага вырабу.

Аднак і пры параўнаўча добрым матэрыяльным забеспячэнні яму ўсё-ж прышлося перанесці многа цяжкіх хвілін і душэўных мук. Асабліва многа непрыемнасцей прынёс яму канец 1836 года і пачатак 1837 года. Гэта быў цяжкі перыяд у жыцці ссыльных, і асабліва ссыльных палякаў. За палякамі быў устаноўлены больш строгі надзор, палякі-салдаты, западозраныя, ці проста абгавораныя кім-небудзь, рассылаліся па гарнізонах, якія знаходзіліся ў аддаленых месцах. Гэтыя меры былі прадпрыняты ў сувязі з тым, што хадзілі чуткі аб прадстаячым бунце палякаў, аб іх намерах зрабіць непарадкі ў Сібіры і вызваліцца такім шляхам ад катаргі і ссылкі.

Рукевічу ставілі ў віну зносіны з арыштантамі, якіх праводзілі праз Коркіна, аказанне ім матэрыяльнай дапамогі, перасылка праз іх пісем і, наканец, самавольны, без ведама начальства, выезд з месца пасялення. І таму да Рукевіча быў прыстаўлены казак Белавусаў, пад «аховай» якога ён быў каля года. Рукевіч памёр у верасні 1841 года.

З усяго вышэй сказанага відаць, што рэвалюцыйны рух на Беласточчыне быў блізкі да польскага нацыянальна-вызваленчага руху і рускім рэвалюцыянерам. Члены «Таварыства ваенных сяброў» выступілі адначасова з дзекабрыстамі, былі ідэйна блізкія да апошніх. Іх блізкасць і ў той тактыцы, якая праводзілася Рукевічам, Ігельстромам, Вягеліным і іншымі ў момант выступлення піянернага батальёна Літоўскага Асобнага корпуса: Для падбухторвання войск былі пушчаны ў ход тыя-ж прыёмы, якімі падрыхтоўвалася паўстанне 14 студзеня 1825 года, і былі выстаўлены тыя-ж лозунгі, якімі дзекабрысты спрабавалі прыцягнуць салдат на Сенацкай плошчы ў Пецербургу, гэта былі: памяншэнне тэрміну ваеннай службы і павелічэнне жалавання. Адначасовасць выступлення ў Пецербургу і ў Бранску, Беластоку, Бельску паказвае на сувязь «Таварыства ваенных сяброў» з дзекабрысцкімі тайнымі арганізацыямі. Акрамя таго, падзеі ў Асобным Літоўскім корпусе былі стымуліраваны чуткамі «аб двух партыях у Санкт-Пецербургу».

Блізкасць «Таварыства ваенных сяброў» і іншых дзекабрысцкіх арганізацый была замацавана агульнымі пакутамі на катарзе, і ў ссылцы, на пасяленні.

Дзекабрысты лічылі Рукевіча, Ігельстрома і Вягеліна сваімі таварышамі — аднадумцамі, ды і Нікалай I у твары «сяброў з Беластока» бачыў дзекабрыстаў і пры тым вельмі небяспечных.

Такім чынам, дзейнасць «Таварыства ваенных сяброў» на Беласточчыне з'яўляецца вельмі важным этапам у барацьбе за ідэю славянскага адзінства і брацтва сваяцкіх славянскіх народаў.

Мгр. В. БЕЛАКАЗОВІЧ

Умоўныя скарачэнні:

ФЦДВГАЛ — Філіял Цэнтральнага Дзяржаўнага Ваенна - Гістарычнага Архіва ў Ленінградзе, оп. — опіс, ф — фонд, лл. — лісты, ад. хр. — адзінкі хранення, ч. — частка.

ШКЛО

Старая народная прымаўка гаворыць: «З пяску пугу не скруціш». Ці шмат праўды ў гэтым? Мусіць не. Сёння няма патрэбы круціць пугу з пяску, але чалавек навучыўся круціць з пяску іншыя рэчы, больш цэнныя, без якіх сёння жыцця ўявіць немагчыма, менавіта, шкло.



Металург Аляксандр Мачыдлоўскі засыпае сумесь у печ, з якой вытапляецца шкляная вадкая маса.

Хто, дзе і калі адкрыў шкло — невядома. Легенда гаворыць, што тысячу год таму назад па пустыні вандраваў караван вярблюдаў, які вёз соль. Караван затрымаўся на начлег — распалілі вогнішча. Калі гатавалі страву ў адно вогнішча выпадкова рассыпалася даволі многа солі.



Машыны. Тут з вадкай шклянай масы фармірующца прадметы.

Раніцай у пагаслым вогнішчы, дзе высыпалася соль, вандраўнікі ўбачылі брылкі невядомага ім мінерала. Людзі зразумелі, што ў выніку зліцця пяску з соллю паўстала нешта новае — шкло.

Можа такі, а можа іншы быў пачатак вырабу шкла, дакладна ніхто не ведае. Адным словам ужо некалькі тысяч год таму, старажытным дзяржавам было вядомае шкло і спосаб яго вырабу.

На Беласточчыне шклозаводы амаль не развіваюцца. Да вайны быў шклозавод у Нараўцы і ў Беластоку. Па Нараўскім шклозаводзе засталіся толькі руіны. Беластоцкі шклозавод — адбудаваны. На панадворку Беластоцкага шклозавода, па вуліцы Рыскай ляжаць вялікія насыпы жоўтага пяску, шклянага злому і вугалю, які ў генератарах пераўтвараецца на газ неабходны для металургічных печаў. Асноўнай сыравінай да вырабу шкла з'яўляецца сумесь пяску з аміячнай содай, пабітае шкло і каменная мука. Такую сумесь металург сыпле ў вялізарную печ, якая звычайна называецца ваннай, дзе тэмпература дасягае 1450°.

У такой тэмпературы сумесь гэтая зліваецца ў адну вадкую масу.

З другога боку печы знаходзяцца дзіры званыя ботамі, дзе збіраецца стопленая маса. Тут адбываецца вельмі важны працэс. Некалькі металургаў закладаюць ў глыб бота доўгія металічныя пруты, на канцы іх набіраюць вадкую масу і падаюць на машыну званую станком.

Там, апрача іншых абсталяванняў ёсць форма, напрыклад, накшталт бутэлькі, слоіка, покрыўкі ці іншыя. Пад уплывам моцна сціснутага паветра шкло, адразу фарміруецца ў адпаведны прадмет.

Пасля таго адчыняецца форму і гарачыя яшчэ прадметы работніцы забіраюць ў так званую цягальню, якая мае кштадт доўгай 100-метравай буды, у нутры якой расцягваецца шырокі металёвы пояс.

Пакладзеныя на гэты пояс шкляныя прадметы «закаляюцца». Пояс плыве паволі ў тэмпературы 600°, потым у тэмпературы 300°, нарэшце ў тэмпературы 100°, пасля таго прадметы выходзяць ўжо гатовыя. Работніцы сарціруюць, апакоўваюць і адтуль шкляныя прадметы пасылаюцца ў продаж.



Гатовыя шкляныя прадметы рабочыя апакоўваюць і адтуль разыходзяцца яны ў шырокі свет.

Беластоцкі шклозавод невялікі. Працуе тут каля 100 асоб. Тут вырабляецца толькі ўпаковачнае шкло. На працягу сутак выпускаецца 14 тысяч слоікаў, 30 тыс. бутэлек, 24 тысячы шкляных покрывак і іншых прадметаў.

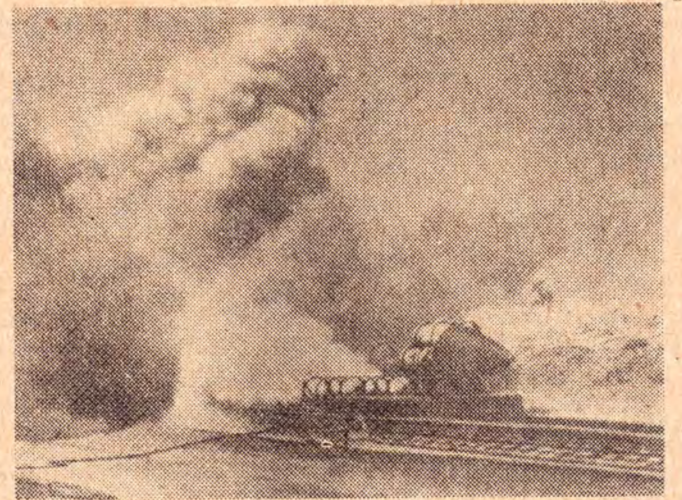


Сфарміраваныя прадметы «вандруюць закаляцца».

Да 1965 г. плануецца пабудаваць у Беластоку новы шклозавод. Будзе ён пабудаваны ў квартале Новэ Място, як шклозавод навейшага тыпу. Варта падумаць над пабудовай новага шклозавода на месцы знішчанага ў Нараўцы. Гэтага зрэшты дамагаюцца людзі.

Тэкст і фота — А. А

Па рэйках у два разы хутчэй ад гукавых хваляў



2510 кілометраў у гадзіну! У два разы хутчэй ад гукавых хваляў. Гэтакая хуткасць была-б ужо вельмі вялікай для самалёта. А такую хуткасць развінуў возік на рэйках звычайнай чыгункі даўжынёю каля 3-ох кілометраў.

На гэтай своеасаблівай дарозе праводзіцца выпрабаванні частак ад самалётаў і ракет. Пры такіх выпрабаваннях інжынеры вывучаюць уплыў дажджу і пылу на покрыва самалётаў і кіруемых снарадаў. Пры велізарных-жа хуткасцях кропля вады б'е ў покрыва самалёта з няменшай сілай, чым кулькі паляўнічай дубальтоўкі.

Возік, развіваючы такую рэкордную хуткасць, складаўся з двух ступеняў. На працягу першых 2—3 секунд дзейнічалі ракеты першай ступені, устаноўленыя на заднім возіку — штурхачу. Зрасходаваўшы паліва, яны падпальвалі ракеты другой ступені на пярэднім возіку. Тармажэнне возіка пасля праезду адбывалася ў канаве, запоўненай вадою, пад якой праходзілі апошнія 600 метраў чыгункі. Увесь праезд адбываўся ў часе 9,5 секунды.

Цікава падкрэсліць, што выпрабавальны возік ехаў па рэйках не на колах, а сунуўся па іх на спецыяльных палазах — санчках, зробленых так, што не зляцелі яны з рэек.

Куток гаспадыні

Адбіўныя катлеты

На 500 г. свіной або цялячай карэйкі—1 яйка, 1/2 шклянкі сухароў і 2 сталовыя лыжкі масла.

Свіную, барановую, або цялячую карэйку абмыць, ачысціць і нарэзаць катлеты (з рэбравай костачкай). Кожную катлету злёгку адбіць секачом, пасаліць, пасыпаць перцам, змачыць у збітым яйку і абкачаць у сухарах.

Падрыхтаваныя катлеты пакласці на блюда і паліць растопленым маслам. На гарнір можна падаць смажаную бульбу, бульбянае пюрэ або розную гародніну, запраўленую маслам (моркву, кукурузу, цвятную капусту, зялёны гарошак і інш.).

Аб паходжанні імён

(Працяг са стар. 3)

чужых царкоўных імён. Асіміляваўшы многія з гэтых імён на аснове законаў сваёй мовы, пачалі імі карыстацца смялей.

Да трэцяй крыніцы імён трэба залічыць імёны хрысціянскага і народнага паходжання, прынесеныя гісторыяй і мастацкай літаратурай, якая трапляла непасрэдна ў заможныя і адукаваныя слаі грамадства. Гэтая літаратура прынесла імёны гістарычных асоб, каралёў, выдатных хрысціянскіх дзеячоў, духоўных і свецкіх, святых, пісьменнікаў, вучоных і імёны герояў літаратурных твораў. Імёны гэтай катэгорыі ішлі ў народ пасрэдна праз маёнткі, праз горад, праз адукаваныя слаі, а поруч з гэтым і праз царкву.

Апрача пералічаных былі яшчэ іншыя крыніцы для паўставання імён. Напрыклад, многа імён сваіх продкаў даваў народ сваім дзецям. Даваліся імёны любімых дзядоў і прадзядоў дзеля замацавання памяці аб іх. Аднак найчасцей, а бадай выключна, яшчэ ў мінулым стагоддзі царква ці касцёл без згоды бацькоў давалі дзецям імёны з календара, узятыя з той даты, калі нарадзілася дзіцё, таму вельмі часта спатыкаліся цяжкія і не раз для нашага народу незразумелыя, смехатворныя імёны.

Амаль усе імёны чужога паходжання ў кожным народзе на працягу вякоў асвойваліся і прымалі мясцовыя формы як у вымаўленні, так і ў правапісе, згодна з духам і законамі дадзенай мовы. Гэтая з'ява адбылася і на нашым беларускім грунце. А таму мы маем вельмі многа імён, хрысціянскага паходжання (чужых), якія збеларусіліся і якія ў іншых мовах так не вымаўляюцца і не пішуцца, як у нашай.

Для прыкладу падаем чужое, каляндрнае вымаўленне імён і беларускае — народнае, (яно-ж павінна быць і афіцыяльным, літаратурным):

Тимофей — Цімох,
Венедикт — Банадысь, Банэдка,
Анастасия — Насця, Настася,
Григорий — Рыгор,
Федосий — Хвядось, Фядось,
Афанасий — Апанас,
Михаил — Міхал, Міхась,
Фёдор — Тодар, Хведар,
Никифор — Нічыпар,
Евстафий — Астап,
Яков — Якуб,
Иоан — Янка, Іван.
Иосиф — Язэп, Юзюк, Язэпка. Восіп,
Фома — Тамаш,
Исидор — Зыдор, Сідар,
Семён — Сымон,
Елена — Галена, Алёна,
Георгий — Юры, Юрка,
Феликс — Фелька, Хвэлька,
Викентий, Вінцэнты — Вінцук, Вінцэсь,
Лука — Лукаш,
Елизавета — Альжбета і г. д.

Ласкальныя імёны ў беларускай мове асабліва мілагучна вымаўляюцца і падкрэсліваюць прыгажосць і багацце нашай мовы.

Напрыклад ЮЗІК, УЛАДЗІК, СЫМОНКА, АЛЕСЬКА, ГАНУЛЬКА, МАРЫЛЬКА, ТАЦЯНКА, МІКОЛКА, ЯНУЧОК, ЯСЬКА, ПРАНУЧОК, БРАНЮК, БУЛЕСЬ, АЛЕНКА, ТОЛІК, ЦІМКА, ВАСІЛЕК, АУГЕНЬКА і г. д. Маючы такое мноства імён сваіх, старых, уласнага паходжання і чужых, але цалкам асвоеных на беларускі лад, падпарадкаваных законам нашай мовы і нашай нацыянальнай культуры, няма абсалютна ніякай патрэбы зноў паланізаваць або русіфікаваць, або што горш — вымаўляць па царкоўна - славянску, напрыклад, Іосіф, Іоан, Георгій, Евдокія, Анастасія. і г. д.

Немілагучна і па-чужому адбіваюцца на нашым слуховым апараце па-чужому вымаўленыя імёны мілых нашых Ганулек ды Сымонкаў.

Пашаны да свайго роднага, да сваёй культуры і да самых сябе мы якраз павінны вучыцца у сваіх суседзяў, палякаў, рускіх, украінцаў, літоўцаў. Яны шануюць чужое, але больш за ўсё любяць свае нацыянальныя скарбы.

Кожны народ мае многа сваіх нацыянальных прымет, матэрыяльных і духоўных. Да гэтых прымет, між іншым, належыць імя і прозвішча, калі яно перадаецца ў нацыянальнай форме. Імёны і прозвішчы, маючыя правільную форму, з'яўляюцца часткай нацыянальнай культуры кожнага народа. А калі так, то трэба цаніць нашы імёны і карыстацца імі.

М. П.

З Войшак — у Англію і Францыю

У Войшках (Бельскі пав.) гаспадары масава вырошчваюць трускалкі. Ад пэўнага часу сюды заўсёды прыязджаюць агенты ўсякіх гандлёвых арганізацый і праводзяць вялікія закупкі гэтай вельмі багатай вітамінамі гароднiны.

23 чэрвеня ў вёску прыехала гандлёвая экспедыцыя Варшаўскага агародніцкага кааператыва. Толькі за два дні — за 23 і 24 чэрвеня — было закуплена звыш трох тон трускалак. За першы гатунак плаціцца па 9.70 зл. за кілограм, другі гатунак — па 8,60 зл. за кг. Пры ачыстцы трускалак і пагрузцы іх у кадушкі знайшло працу многа вясковых дзяўчат.

Польшча прадае трускалкі Англіі, Францыі і некаторым іншым заходнім дзяржавам. З увагі на добры гатунак войшкаўскіх трускалак, пакупуюць яны заграніцу. (ся)

«Свята Маладосці» ў Беластоку

У сувязі з «Днямі Маладосці», якія адбываюцца ва ўсёй краіне, дзвацаць другога ліпеня ў Беластоку адбудзецца «Свята Маладосці». На ўрачыстасцях арганізаваных з выпадку гэтага свята прыме ўдзел каля 3.500 дэлегатаў з паветаў Беласточчыны.

Напярэдадні «Свята» — 21 ліпеня адбудзецца ўрачысты збор усіх дэлегацый Беласточчыны. Пасля, урачыстая маладзёжная акадэмія.

22 ліпеня «Свята Маладосці» пачнецца масавым шэсцем моладзі цэнтральнымі вуліцамі Беластока. У 12 гадзін адбудзецца адкрыццё «Свята Маладосці» на якім выступяць з прамовамі прадстаўнікі моладзі, Паразумеўчай Камісіі партый, прадстаўнікі Ваяводскай Рады.

У многіх пунктах горада ў гэты дзень адбудуцца маладзёжныя імпрэзы, канцэрты, спартыўныя гульні і г. д. Адбудуцца сустрэчы моладзі з кіраўнікамі ПАРП і грамадска - палітычных арганізацый, а таксама з дэлегацыяй камсамольцаў з Гродзенскай вобласці, якая прыбудзе ў Беласток на гэтую знамянальную ўрачыстасць. (ся).

Людзі ім задаволены

У медыцынскім пункце, што знаходзіцца ў Дубічах Царкоўных (Гайнаўскі павет) працуе фельчарам усім вядомы Пятро Мікульскі. Ахвярны гэта чалавек. Не паленіцца асенняй ноччу паехаць фурманкаю да хворага ў аддеглую вёску.

Да Пятра Мікульскага едуць людзі па параду аж з Рэдултаў, Тапароў ці нават з-пад Орлі. (с.я.)

Двух супроць цэлай вёскі



Сяляне вёскі Белкі, грамадскім чынам будуюць дарогу.

Вёска Белкі ў Гайнаўскім павеце вядома, з таго, што кожны год насельніцтва арганізуе грамадскія працоўныя абавязацельствы. У мінулым годзе такім чынам гаспадары меліяравалі сенажаці, у гэтым годзе пастанавілі пабудаваць у вёсцы новую дарогу.

Было пастаноўлена, што кожны гаспадар перад сваім домам знішчыць стары брук, прывязе жір і камечне. Усе гаспадары ў Белках згадзіліся з гэтым і дарога ўжо амаль зроблена, толькі двух гаспадароў — Янка Нікіфарук і Янка Паўлючук гавораць, што яны нават і не думаюць яе будаваць. Дарога ў Белках будзе выносіць 1 км. даўжыні, а кошт чыну — 300 тыс. злоты. Праца працягнецца яшчэ не больш, як два тыдні

Ці не сорамна Нікіфаруку і Паўлючуку абіваць бокі, тады, калі ўся вёска працуе?

Тэкст і фота — А. А.

Святліца, бібліятэка, рэміза

Што ў Пашкоўшчыне (Бельскі павет) з'яўляецца патрэбнай святліца аб гэтым ужо даўно ўсе гаварылі. Але будаваць спецыяльна толькі адну святліцу — справа нялёгкая.

У вёсцы існуе актыўная пажарніцкая каманда пад кіраўніцтвам Панцелея Сцяпанюка. Ёй вельмі патрэбная свая рэміза. І вось Грамадская рада дамовілася з пажарнікамі, каб пабудаваць адзін будынак, у якім магла-б змясціцца і святліца з бібліятэкай і рэміза.

На будову святліцы Павятовая Камісія асветы, культуры і здароўя прызнала 15 тысяч злоты. Са свайго бюджэта мясцовая Грамадская рада на гэта «выразала» каля 20 тысяч злотых. Фінансава і матэрыяльна дапамогуць пажарнікі. Дапамогуць і гаспадары.

Ужо ў гэтым месяцы будуць распачаты канкрэтныя работы для пабудовы новага, важнага ў вёсцы культурнага аб'екта. (С. Я.)

На карысць вёскі

У Дубічах - Царкоўных (Гайнаўскі пав.) здаўна існуе пажарніцкая каманда. У гэтым годзе хочуць яны пачаць будову рэмізы.

Гал. рэдактар
Г. ВАЛКАВЫЦКІ

„NIWA“

Organ Białoruskiego Tow Społ -Kult

Adres redakcji Białystok ul Wesołowskiego nr 1 tel 25-89

Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW «Prasa»

Redaguje Kolegium

Warunki prenumeraty

Miesiecznie — 2 40 zł
Kwartalnie — 7 20 zł
Półrocznie — 14 40 zł
Rocznie — 28 80 zł

Wpłaty kierować na PKO 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch“

Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma

Prenumeratę na „Niwę“ przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju

Cena prenumeraty zagranica kwartalnie 10 15 zł półrocznie 20.30 zł i rocznie 40 60 zł

Należność na prenumeratę za granicą wpłacać na konto — PKO 1-6-100024 PKWZ „Ruch“ Warszawa

BZG Nakł 5 500 E-1

(ся).

Хочам слухаць беларускія радыёперадачы

Чытаючы «Ніву» даведаліся мы, што кожную пятніцу Беластоцкая радыёстанцыя перадае беларускія перадачы. Як піша ў газеце, перадаваліся яны ўжо некалькі разоў. Аднак мы па радыёкропцы не чулі беларускай радыёперадачы ні ў адну з мінулых нядаўна пятніц.

Цікавы мы чаму радыёвузел у Рыбалах не транслірue гэтых беларускіх радыёперадач?

Просім цябе, «Ніва», каб ты нам у гэтым дапамагла! Каб мы маглі слухаць па радыёкропцы беларускія радыёперадачы!

ВАЛЯ АНДРЭЮК
ВАНЯ ІВАНЮК
ПЛЕСКІ
Бельскі павет

АД РЭДАКЦЫІ: — Нажаль не ўсе радыёвузлы па тэхнічных прычынах могуць трансліраваць Беласток. Калі радыёвузел Рыбалы транслірue іншыя перадачы з Беластока, тады ён абавязкова павінен уключыць Беласток у пятніцу ў 16 гадзін і 5 мінут, калі ў Беластоцкай радыёстанцыі ідзе перадача на беларускай мове.

Цэны

на рынку ў Беластоку на 8.VII.1958 г.

жыта 100 кг	—260 зл.
авёс 100 кг	285—295 зл.
бульба 100 кг	135—140 зл.
саланіна 1 кг	—27 зл.
новая бульба 1 кг.	—4 зл.
свініна 1 кг	26—29 зл.
масла 1 кг	46—48 зл.
трускалкі 1 кг	6—7 зл.
ягады чырвоныя, шклянка	1,80—2,20 зл.
ягады чорныя 1 шклянка	—1,00 зл.
капуста, галоўка	—3 зл.
яйка, пара	—3 зл.

Рэдакцыя «Нівы»

бясплатна дае карэспандэнцыйныя фаховыя парады

на справах:

вясковага будаўніцтва
электратэхнічных
механічных
інфармуе аб адпаведных адрасах, дзе можна набыць патрэбныя машыны і іншае абсталяванне.

Просьбы пісаць выразна і як найбольш падрабязна.

На канверце дапісаць: —ТЭХНІЧНЫЯ ПАРАДЫ.

У пісьме трэба прыслаць паштовую марку для перасылкі адказу.

Будзе новая дарога



Гаспадары вёскі Трасцянка, Гайнаўскі павет, бывала не маглі звозіць сена з сенажаці. На выбоістай дарозе, на якой нідзе не было мастка, выварочваліся ўсе фурманкі з сенам.

У гэтым годзе гаспадары вёскі закупілі адпаведную колькасць цэменту, парабілі бані і ўзяліся за працу. Адны будуюць масткі, іншыя пасыпаюць дарогу. Вартасць чыну гаспадароў з Трасцянкі аблічана на больш 50 тыс. злотых.

На здымку: гаспадары вёскі Трасцянка будуюць масткі і дарогу.

Тэкст і фота — А. А.

Толькі для закаханых

Сардэчныя тайны

МАРЫЯ З САКОЛЬСКАГА ПАВЕТА ПІША: «Дарагое Сэрцайка! Не магу сама сабе адказаць на адно вельмі важнае для мяне, пытанне, таму прашу дапамагчы мне.

Мне цяпер 17 гадоў, жыву і працую з бацькамі на вёсцы. Ужо год я дружу з хлопцам, які многа старэйшы за мяне. Я вельмі люблю яго і абавязкова хацела-б выйсці за яго замуж, але бацькі (і мае і яго) адмоўна ставяцца да гэтага. Гавораць, што я павінна пачакаць гады 2—3, а потым выйсці. А я не хачу чакаць, мне здаецца, што магу і цяпер выйсці замуж. Памойму бацькі зусім не маюць рацыі».

Мілая Марыся! Твой ліст вельмі цікавы.

Табе цяпер 17 год і хочаш выходзіць замуж. А спытай ты сама сябе, ці маеш ты нейкі жыццёвы вопыт, ці падрыхтавана да сямейнага жыцця? Ці ты ўпэўнена, што сапраўды кахаеш свайго хлопца?

У тваім узросце погляды чалавека вельмі хутка змяняюцца. Трэба добра прадумаць, пачакаць нейкі час, каб пераканацца, ці ты свайго хлопца будзеш заўсёды так любіць, як цяпер.

Перш за ўсё, навучыся добра гаспадарыць: шыць, гатаваць, вырошчваць агародніну, гэта неабходна ведаць табе на будучыню. І па-мойму лепш пачакаць гады два. Праз гэты час пасталееш. Людзі, якія молада жэняцца, часта перажываюць ўсякія жыццёвыя непаладкі, якія заканчваюцца нават разводамі. Не спяшай, Марыся!

СЭРЦАЙКА.

Наш юрыст раіць

Адказы на пытанні чытачоў

Гр. Д. Ф. З ГАЙНАЎСКАГА ПАВЕТА ПЫТАЕ:

«Ці прыслугоўвае мне ўдавіная пенсія па мужу, па якім я да 1949 г. атрымоўвала рэнту ў сувязі з тым, што муж мой быў інвалідам з першай сусветнай вайны і меў страчаных 15 прац. здароўя...»

Паводле права, якое цяпер абавязвае, член сям'і можа атрымоўваць пенсію толькі ў тым выпадку, калі інвалід меў страчаных прынамсі 45 прац. здольнасці да працы. Таму вам пенсія не можа быць прызнана.

ГРАМ. Ш. П. З ДУБРОЎСКАГА ПАВЕТА ПІША, што пасля 35 год працы ў млыне яго звольнілі з працы з папярэджаннем на тры месяцы. Грам. Ш. П. з'яўляецца членам Рады рабочых. Ён пытае, ці можа дамагацца, каб прадпрыемства пакінула яго на папярэднім месяцы працы.

Кожны працадаўца можа звольніць свайго працаўніка пасля папярэджання яго на тры месяцы раней, калі ён з'яўляецца работнікам разумовай працы і на два тыдні, калі ён чорнарабочы. Ад гэткай пастановы адклікацца да судовай улады не можна. Можна толькі прасіць Прафсаюз, каб інтэрвеніяваў перад кіраўніцтвам прадпрыемства, або звярнуцца да вышэйшай улады ў вашым прыкладзе да Ваяводскага праўлення ПГР.

Паколькі аднак вы з'яўляецеся членам Рады рабочых, звольніць вас з працы могуць толькі за згодай гэтай рады. Калі вас звольнілі без гэткай згоды, то звальненне з'яўляецца няважным. Вы павінны звярнуцца ў Раз'емчую Камісію пры вашым калектыве (зэсполе) ПГР, а калі-б там Раз'емчай Камісіі не было, то звярніцеся да Раз'емчай Камісіі пры Акруговым праўленні прафсаюзнай арганізацыі ў Беластоку.

Усякая ўсячына

Парламент супроць непарламентных слоў

Каб павучыць паслоў культуры, прэзідыум парламента ў Новай Зеландыі загадаў апрацаваць і вывесіць у парламенце спіс брыдкіх слоў, якімі карыстацца забаронена. У гэты спіс было ўнесена 500 непрыстойных слоў, за ўжыццё якіх пагражае дысцыплінарная кара.

Рэкорд п'янства

Адна дунская газета падала інфармацыю аб селяніне адной вёскі, які на працягу апошніх 30 год не быў ані аднаго дня цвярозы. Прозвішча і вёскі газета не падала, так як жыхары гэтай вёскі пагражалі, за ўяўленне гэтых даных накіраваннем абвінавачэння ў суд за абразу.

Арыштант і галка

Арыштант Вільсон з турмы ў Дартмур (Англія), падчас прагулкі знайшоў яечка галкі. Ён выграваў яго сваім цяплом, пакуль з яйка не выклюлася птушанё. Падросшы яно так прывыкла да свайго апякуна, што не адступалася на крок. Калі арыштант адбыўшы кару выходзіў з турмы, на яго плячы сядзела галка.

Арыгінальная прапанова

Асаблівую форму матрыманіяльных аб'яў прыдумала маладая нарвежка. Яна напісала матрыманіяльную аб'яву і далучыла да яе фотаздымак, улажыла ў бутэльку і шчыльна заткнуўшы, кінула яе ў мора. Бутэльку вылавіла каманда аднаго карабля.

Незадоўга да дзяўчыны з'явілася 23 нечаканых маракоў з прапановай выбару паміж імі жаніха. Яна выбрала капітана.

Матка адзінаццаці год

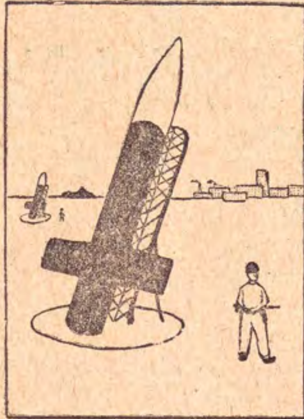
У Атвіллі — (Паўднёвая Караліна) вучаніца ў веку 11 год нарадзіла хлопца. Хлапец важыць 3 кг. 200 гр. Матка і дзіцё адчуваюць сябе добра.

Электрановы тэрмаметр

У Японіі сканструявана электрановы тэрмаметр да памеру цеплыні цела. Ён мае велічыню 50-грашоўкі. Калі яго прыкладаецца да скуры чалавека, ён адразу паказвае цеплату чалавечага цела.



Да чаго вядуць ракетныя базы





Пачатак і... *канец.*

Стрыжаныя авечкі

Вёска наша вялікая, мае паравы млын, пякарню, каўбасную вытворчасць і буфет, дзе толькі часамі сустракаюцца халодныя закускі, а гарэлку дастаць можна заўсёды.

Яшчэ зусім нядаўна была наша вёска ціхай, непрыкметнай, а цяпер дык у кожнай хаце спрэчкі ідуць, як у сейме. А пачалося ўсё ад млынара.

Справа ў тым, што ў млын прывозяць збожжа сухое, а мука атрымоўваецца вільготная. Для млынара гэтая справа выгадная, а з вільготнай мукі пякарня выпякае цяжкі і клейкі, як замазка хлеб.

Людзі праклінаюць пекара, а млынар сабе прыходзіць купіць каўбасу, ды кляне каўбасніка: «Ах ты, нячыстая сіла, у сальцісон адных храсткоў напхаў, а ў каўбасе тры чвэрці сала! Не каўбаснік ты, а скіпадзёр, сала каштуе 27 зл., а ты прадаеш сала ў каўбасе па 42 зл».

Слухае каўбаснік млынара з сумным тварам, ды рукамі разводзіць. На свіней скардзіцца — у іх тушах адно сала, а мяса як на лякарства. Потым каўбаснік ідзе да пекара, купляе хлеб і сварыцца за якасць. Пекар рукамі разводзіць і скардзіцца на млын, а потым ідзе ў буфет гора заліць, ды закусвае халоднай катлетай, зробленай напалову з хлебам.

Гасцей у буфеце з кожнай хвілінай больш, і калі языкі паразвязваюцца, кожны пачынае скардзіцца на дрэнную якасць тавараў і абвінавачваць уладу.

Потым гэтыя словы паўзуць па вёсцы, нізкая якасць тавараў, кожнаму стаіць косткай у горле, ну, і выходзіць, што ва ўсім гэтым вінаваты ўрад.

А я вам скажу, дарагія грамадзяне, што такая абдзіралаўка будзе працвітаць і далей, калі мы не дапаможам уладам выкрываць камбінатараў. Для гэтага трэба тавары дрэннай якасці перадаваць дзяржаўнай гандлёвай інспекцыі з указаннем, дзе тавар куплены.

Сумеснымі намаганнямі мы даб'емся таго, што камбінатары перастануць нас штодзённа стрыгчы.

Калі трэба, мы і самі знойдзем дарогу да парыкмахера.

Дзядзька Ляваль

Філасофская крама „Мудрачарпаліца"

(Купляем і прадаем бясплатна)

Прышоў жонцы мудраца час радзіць. Сядзіць яна дні два на лаўцы — усё не можа нарадзіць. Суседкі, сабраўшыся каля яе, крычаць мудрацу:

— «Паслухай, калі ты ведаеш ней малітву або наогул сродак, дык памажы, і дзіцё народзіцца».

— «Я ведаю надзейны сродак» — адказаў мудрэц.

З гэтымі словамі ён пабег да бакалейшчыка і, купіўшы крыху грэцкіх гарэхаў, прышоў да жонкі. Разлажыў ён гарэхі пад лаўкай і сказаў:

— «Ну вось, як толькі дзіцё убачыць гарэхі, яно вылезе з імі пабавіцца».

* * *

Аднойчы мудрэц сказаў: «Гэта я выдумаў есці хлеб са снегам, але і мне самому не спадабалася».

Тое, што і ўсе

— Скажы, ці-ж ты не томішся ад пастаяннай бяздзейнасці.

— Вельмі нават тамлюся.

— Што-ж ты тады робіш?

— Тое, што і ўсе ў гэтым выпадку: адпачываю.

У зубнога лекара

Лекар: не бойцеся, вам нісколькі не будзе гэта балець.

Пацыент: не замаўляйце мне зубоў, я сам зубны лекар.

Пахвалілася

— Мой сыночак мае пяць месяцаў і ўжо сядзіць, — гаварыла ўзрадавана маці.

— Ах Божа мой! А зашто ён? (аб)

Паміж дзяцьмі

— А я ведаю, адкуль маленькія дзеці бяруцца — гаворыць Зося да іншых дзяцей.

— Ну адкуль, скажы — прыстаюць да яе.

— Бусел прыносіць іх з сенажаці і кідае ў комін — расказвае Оля.

Малы Янук падумаўшы кажа:

— Вось цяпер дык я ведаю, чаму мая цётка дзяцей не мае, у яе-ж цэнтральнае ацяпленне.

Чаму не ведае

— Чым вылучыўся Міцкевіч? — спытаўся пастаўнік у Колі.

— Я яшчэ сёння не чытаў спартыўных паведамленняў, — адказаў Коля. аб.

Жывот і каша — нядоля наша

Селянін прыехаў з лесу
Ён галодны быў як след.
І на жонку ён гукае:
— Падавай хутчэй абед!

Жонка мігам акрунулась,
На стале абед стаіць.
Міска - яма поўна кашы
Толькі пар з яе клубіць.

Ён за ежу як узяўся,
Аж за вухамі трашчыць,
Паглядзела жонка ў міску —
Аж у ёй ўжо дно блішчыць.

Жонка тут яшчэ другую
Міску з кашаю віндуе.
А Сымон наш без аглядкі
Па-парадку ўсё пакуе.

Апарожніў ён другую
І працяжна застагнаў:
— Дзякуй жонка, я наеўся.
Мой жывот як камень стаў.

Каб даць салу завязацца
На палаткі ўзяў прылёг.
Тут пачуў ён, што нядобра,
У жываце «брр, брр!» ды «бох!».

У жываце кіпіць трывога.
Рэволюцыю нехта ўзняў,
Каша б'ецца са скваркамі,
Аж Сымон на ногі ўстаў.

За жывот рукамі ўзяўся,
Уецца, круціцца і скача,
А скрывіўся, а надзьмуўся,
Вось здаецца ўжо заплача.

— Пэўна чорт, і ніхто іншы,
Гэту кашу людзям даў,
Не? Не чорт? А мо' забыўся?
Колькі есці, не сказаў.

Усяго па меры трэба есці,
Каб мог на печку хоць узлезці.
1957 год.

ЯНКА БЕРАЗАВЕЦ
Бельск

Аўраам, Ісаак, Якуб

Аднойчы адзін нямецкі філосаф, яўрэй па нацыянальнасці, ехаў цягніком. Убачыўшы яго трох студэнтаў зайшлі ў купэ, з намерам пакпіць з філосафа. Адзін з іх ўваходзячы сказаў:

— Добры дзень пану Аўрааму; другі ўвайшоў і назваў філосафа Ісаакам, а трэці Якубам.

Філосаф адказаў на гэта:

— Памыляецеся, я, ані Аўраам, ані Ісаак, ані Якуб. Я Саўль, якога бацька паслаў шукаць аслоў. Я ніколі не спадзяваўся, што іх так хутка знайду. (яа.)

Марк Твен і самаўпэўнены пастар

Аднойчы, пасля царкоўнай службы, Марк Твен падышоў да самаўпэўненага маладога пастара і сказаў яму:

— Мне вельмі спадабалася ваша пропаведзь. Я рады быў спаткацца з ёю, як са старай знаёмай. У мяне дома ёсць кніга, ў якой напісаны ўсе словы, якія вы сказалі.

— Гэтага не можа быць.

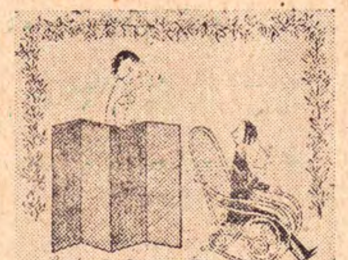
— Запэўняю вас...

— У такім выпадку, я хацеў-бы пабачыць гэтую кнігу. Прышліце мне яе.

На наступны дзень Твен паслаў пастару слоўнік. вл.

Музыка і спеў закаханых

Каб не пачула бабка.



Дзе пяюць салаўі.